

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 22 lipca 2016 r.

Adam Bodnar

VII.7031.2.2016.GZ

Pan
Jarosław Gowin
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Nauki i Szkolnictwa
Wyższego
ul. Wspólna 1/3
00-529 Warszawa

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają liczne skargi absolwentów szkół ponadpodstawowych, którzy otrzymali świadectwo dojrzałości przed rokiem 2004/2005. Ze skarg wynika, że podczas rekrutacji na uczelnie wyższe nie są uwzględniane ich wyniki osiągnięte na egzaminie dojrzałości (tzw. „stara matura”).

Problematyka równego dostępu do edukacji wyższej dla absolwentów szkół ponadpodstawowych jest przedmiotem zainteresowania Rzecznika Praw Obywatelskich od prawie 11 lat. Od 2005 r. absolwenci szkół ponadpodstawowych, którzy wcześniej zdawali egzamin dojrzałości spotykają się z licznymi problemami, począwszy od uniemożliwienia im ponownego przystąpienia do egzaminu maturalnego celem poprawienia wyników z egzaminu maturalnego, przez wprowadzenie na mocy uchwał senatów poszczególnych uczelni obowiązku przystąpienia do Centralnego Egzaminu Wstępnego (CEW), który nie odpowiadał poziomem i zakresem nowym egzaminom maturalnym, aż po wprowadzenie obowiązku powtarzania egzaminu maturalnego pod rygorem pominięcia wyników uzyskanych na tzw. „starej maturze”, co w praktyce utrudnia dostęp do edukacji wyższej w celu podnoszenia swoich kwalifikacji.

Rzecznik Praw Obywatelskich na skutek skarg otrzymywanych przez obywateli, już w dniu 27 lipca 2005 r. skierował wystąpienie do Ministerstwa Edukacji Narodowej,

w którym zwrócił uwagę na problemy absolwentów szkół ponadpodstawowych, którzy borykają się z nowymi zasadami wstępu na uczelnie wyższe, a zwłaszcza z problemem nierównego traktowania podczas postępowania rekrutacyjnego dla kandydatów na studia posiadających tzw. „starą maturę”. Ponadto, w dniu 31 lipca 2012 r. Rzecznik Praw Obywatelskich skierował wniosek do Trybunału Konstytucyjnego, w którym wskazał na wieloletnie różnicowanie sytuacji osób w kontekście dostępu do nauki w szkołach wyższych, które otrzymały świadectwo dojrzałości przed rokiem 2004/2005 (tzw. „stara matura”). Pomimo wielokrotnych apeli Rzecznika nie udało się jednak osiągnąć w pełni satysfakcjonującego rozwiązania dla osób posiadających świadectwo dojrzałości uzyskane w wyniku zdania egzaminu dojrzałości przed rokiem 2005.

Jak wynika z nowych informacji udzielonych przez skarżących, część uczelni wyższych wymaga obecnie od absolwentów szkół ponadpodstawowych ponownego przystąpienia do egzaminu maturalnego, w celu uzyskania zaświadczenia o wynikach z przedmiotów stanowiących podstawę do przyjęcia na studia, mimo posiadanych już dobrych i bardzo dobrych wyników z tych przedmiotów na świadectwie dojrzałości otrzymanym przed rokiem 2004/2005. Jest to efekt zmian w ustawie z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty* (Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 ze zm.) i ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. z 2012 r., poz. 572 ze zm. – dalej jako: p.o.s.w.), wprowadzonych na mocy ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. *o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2015 r., poz. 357 – dalej jako: ustawa zmieniająca).

Jak wynika z uzasadnienia rządowego projektu ustawy zmieniającej, wprowadzane zmiany miały polegać na umożliwieniu przystępowania do egzaminu maturalnego z wybranych przedmiotów, z których przeprowadza się egzamin maturalny, absolwentom ponadpodstawowych szkół średnich, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości po zdaniu egzaminu dojrzałości (tzw. „stara matura”) z uwagi na to, że w starym systemie maturalnym nie było możliwości poprawienia wyniku lub zdania przedmiotu w trybie „uzupełnienia” świadectwa dojrzałości. Dotychczasowy brak możliwości ponownego przystępowania do egzaminu z tego samego przedmiotu lub nowego wybranego przedmiotu dodatkowego uniemożliwiał osobom, które nie podjęły wcześniej nauki w szkole wyższej lub chciałyby podjąć naukę na nowym kierunku, przystąpienie do egzaminu maturalnego z wybranego

przedmiotu lub przedmiotów. Dlatego też zmiany wprowadzone ustawą zmieniającą miały na celu umożliwienie podwyższenia uzyskanego wyniku do celów rekrutacji i zapewnienie równych szans absolwentom szkół ponadpodstawowych w procesie rekrutacji do szkół wyższych w stosunku do osób, które legitymują się świadectwem dojrzałości uzyskanym w wyniku zdania egzaminu maturalnego w formule obowiązującej od 2005 r.

Należy wskazać, że zmiany wprowadzone ustawą zmieniającą w art. 169 ust. 1 pkt 1, 2 i 6a p.o.s.w. nie stoją na przeszkodzie temu, by uczelnie wyższe uwzględniły w swoich uchwałach rekrutacyjnych wyniki wymienione na świadectwie dojrzałości wydawanym przed rokiem 2004/2005. Mimo to, spora część uczelni nie uwzględnia wyników otrzymanych przez absolwentów szkół ponadpodstawowych na świadectwie dojrzałości i uniemożliwia im wzięcie udziału w rekrutacji na studia na równych zasadach z aktualnymi absolwentami szkół ponadgimnazjalnych. **Taka sytuacja budzi poważne wątpliwości Rzecznika Praw Obywatelskich z punktu widzenia przestrzegania prawa do nauki, wynikającego z art. 70 Konstytucji w związku z wyrażoną w art. 32 Konstytucji zasadą równości.** Prawo do nauki jest nie tylko samoistnym prawem podmiotowym, stanowi także niezbędną przesłankę do należytej realizacji wielu pozostałych praw i wolności człowieka i obywatela. Organy administracji centralnej oraz państwowe szkoły wyższe powinny zatem zapewnić taką organizację procesu rekrutacji i nauczania, aby zagwarantować właściwą realizację prawa do nauki przez wszystkich, temu komu ono przysługuje.

Należy także wskazać, iż część uczelni wyższych na terenie Polski przewiduje w swych uchwałach zasady kwalifikacji dla kandydatów ze starą maturą i bierze pod uwagę wyniki egzaminu dojrzałości ze wszystkich przedmiotów zdawanych na maturze w części pisemnej i ustnej, które zostają przeliczone na punkty procentowe umożliwiające wzięcie udziału w rekrutacji absolwentom szkół ponadpodstawowych, którzy wcześniej zdawali egzamin dojrzałości, na równych zasadach z absolwentami szkół ponadgimnazjalnych. Ponadto, świadectwa dojrzałości uzyskane przed 2004/2005 rokiem uznawane są i nostryfikowane z mocy prawa w 41 państwach, które zostały uzyskane w systemach oświaty państw Unii Europejskiej, Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu – Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) oraz w 7 państwach na mocy umów międzynarodowych

i stanowią podstawę do ubiegania się o przyjęcie na uczelnie wyższe. Podczas procedury nostryfikacji wyniki z egzaminu dojrzałości z przed 2005 r. przeliczane są na skalę ocen, jaka obowiązuje w danym państwie tak, by umożliwić osobom chcącym studiować poza granicami Polski wzięcie udziału w rekrutacji na uczelnie wyższe.

Mając powyższe na uwadze, nie sposób zgodzić się z poglądem części uczelni wyższych, które twierdzą, iż wyniki osiągnięte na tzw. „starej maturze” nie mogą stanowić podstawy do przyjęcia na uczelnie wyższe, z uwagi na brak możliwości przeliczenia ocen osiągniętych na egzaminie dojrzałości na punkty procentowe.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. *o Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2014 r., poz. 1648 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w opisywanej sprawie.

Podpis na oryginale

Do wiadomości:

Pani Anna Zalewska
Minister Edukacji Narodowej
al. J. Ch. Szucha 25
00-918 Warszawa